

פרי קודש היולולים

לעילוי נשמת
הגאון רבי משה ארי' פריינד
בהרה"ק רבי ישראל זצ"ל
גאב"ד ירושלים תובב"א
נלב"ע כ' אלול תשנ"ו
תנצב"ה

פר' כי תצא תשפ"ב

בס"ד, גליון מס' 28

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אברק"ק סאסרעגען זי"ע

פר' כי תצא

כשיתבונן האדם רוע תוצאות ההליכה אחר התאוות, יפרוש ויקדש את עצמו במותר לו

פי תצא למלחמה על איביך וגו'

(דברים כ"א י')

אשת יפת תואר סופו להיות שונאה וסוף הבן להיות סורר ומורה עד שלבסוף עומד ומלסטם את הבריות וסופו עומד לדין ליהרג.

ואת זה דיברה תורה נגד היצר הרע, שתדע שאף אם הנך בתוך גדרי ההתר של התורה, אם אינך מקיים "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ' ע"א) אלא הולך אחר התאוות, סוף הדבר לגרור מכשול אחר מכשול ומזה לא יצא דבר טוב.

והמתבונן על זה ישבר תאוותו, ויקדש את עצמו לפרוש מהתאוות, לעשות כל מעשיו לשם שמים¹. (ח"ב עמ' קצז)

פירש רש"י, ולקחת לך לאשה, "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור. אבל אם נשאה סופו להיות שונאה שנאמר אחריו כי תהיין לאיש וגו' וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה לכך נסמכו פרשיות הללו".

יש להקשות, וכי כך היא מלחמת היצר הרע, להתיר את האסור כדי שלא יעבור על איסור.

ונראה לפרש, על פי מה שאמרו חז"ל על סמיכות הפרשיות כאן (דברים רבה ו' ד', והוא המשך דברי רש"י כאן) שעבירה גוררת עבירה, שאם נשא

ברכות בלעם היו מצד רצון ד' ולא בטובתו של בלעם

לא יבא עמוני ומואבי בקהל ד' וגו' על דבר וגו' ואשר שכר עליך את בלעם וגו' לקללך. ולא אבה ד' אלקיך לשמע אל בלעם ויהפך ד' אלקיך לך את הקללה לברכה פי אהבך ד' אלקיך

(דברים כ"ג ד'-ר')

נחשב לו לחטא, והרי סוף סוף בירכס, ולמה מחשבתו מצטרפת למעשה. ועל זה נתן טעם שמה שלא קילל בלעם את ישראל לא הי' זה מצדו ומטובתו כלל, אלא מצד שהשי"ת ברוב אהבתו את ישראל לא אבה לו והפך הקללה לברכה, ולכן לא יחשב לו לזכות אלא חובה מצד כוונתו ורצונו.

(ח"ב עמ' קצ"ט)

יש לדקדק למה מסיים הכתוב "ולא אבה וגו' כי אהבך ד' אלקיך" שאינו שייך לענין, שהרי כוונת הכתוב ליתן טעם על "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ד'", ודי שיאמר "על דבר וגו' ואשר שכר את בלעם וגו' לקללך".

ונראה לתרץ שבא ליתן טעם למה רצון בלעם לקלל את ישראל

ימי הרחמים והסליחות

בזכות ההכנה לקראת ימי התשובה זוכים למשפט לפנים משורת הדין

אמר רבי יוחנן פְּשַׁמְתַּפְּנִסִין מְלֵאכֵי הַשָּׁרֵת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִמְרֵךְ אִמְתִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאִמְתִּי יוֹם הַכַּפּוּרִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לָהֶם לִי מָה אַתֶּם שׁוֹאֲלִים, אֲנִי וְאַתֶּם נִלְךְ אֶצֶל בֵּית דִּין שֶׁל מֹשֶׁה וְכוּ'

(דברים רבה ב' י"ד)

ועל זה משיב להם הקב"ה, נרד ונראה איך קידשו ישראל את חודש אלול שקודם הדין בהכנה בתשובה ומעשים טובים, ולכן משורת הדין הוא לנהוג עמם לפנים משורת הדין.

(ח"ב עמ' ר"ט)

נראה לי לפרש שאלת מלאכי השרת, כי אם ראש השנה ויום הכיפורים הם ימי דין, אם כן האיך אמרת "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם" (ויקרא ט"ז ל'), וכי כך היא שורת הדין.

¹ ובזה יובנו סמיכות דברי רש"י, שפתח ב"דיברה תורה נגד יצה"ר" וממשיך לבאר סמיכות הפרשיות, ולכאורה ענינים נפרדים הם. ולפי דברי רבינו הגה"ק זצ"ל הם הם הדברים.

ברכת מזל טוב

להר"ר חנינא עבי פרקש הי"ו (בן גאלדא בת בילא בת רבקה בת רבינו הגה"ק זצ"ל) לרגל השמחה במעונו בנשואי נכדו החתן ירמיי ארי' קליין הי"ו בן חתנו הרה"ג יעקב קליין שליט"א יהי רצון שהזיווג יעלה יפה, ויקימו בית נאמן בישראל לתפארת אבות, ויתקיים בהם "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם, אמן.

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים" חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

לקיחת האם על הבנים לצורך מצוה

'כי יקרא קן צפור לפניך בדרך וגו' לא תיקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם וגו'

(דברים כב, ו)

המשולחת וישלחנה, ואז לא יעבור כלל גם לא את העשה. ועוד קשה, למה תני במשנה "אפילו לטהר את המצורע", ולא תני באופן כללי "אפילו לדבר מצוה", והוי קן יולדת בכלל.

אמנם נראה בעיני ליישב את כל אלה, עפ"י מה שפירש רש"י (דף קמא. ד"ה קיימו), שכשעבר ונטל ולא שילח תוך כדי דיבור להתראה, מיד עבר את הלאו, גם אם ישלח אחר כך. והנה סדר טהרת המצורע מפורש במשנה במסכת נגעים (פי"ד מ"א-ב), כיצד מטהרין את המצורע וכו', ומביא שתי צפרים דרוך, שחט את אחת מהן וכו', נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכו' טבל והזה וכו', בא לו לשלח את הצפור החיה וכו', ע"כ. נמצא שעד שמשלח את הציפור החיה עובר זמן רב מאז שנטלה, וזה הוא ודאי אחר כדי דיבור, וכבר עבר על הלאו וליכא אלא העשה [- ומתורצת הקושיא הראשונה דלעיל, שגם המשנה "לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע", מיירי שכבר עבר את הלאו ונשאר רק העשה, וכו' לא יטול. וגם הקושיא השניה מתורצת, שגם כשישתמש באם לצורך הציפור המשולחת כבר יעבור את הלאו].

מה שאין כן לצורך קן יולדת, יש לומר דאיירי שנתן לכהן למולקה תוך כדי דיבור לנטילתה, ואיכא לאו ועשה. לפיכך תני במתני "אפילו לטהר את המצורע" דלא תידיחי אפילו עשה לחודא [ומתורצת הקושיא השלישית דלעיל, אמאי לא תני במשנה באופן כללי "אפילו לדבר מצוה", והוי קן יולדת בכלל].

ודוק היטב כי קיצרתי וסמכתי על המעיין, וקל להבין, כי נכון בע"ה. (דברי התענוגים סוף פרשת וישלח אות סז)

איתא בגמרא (חולין קמא.), 'שלח', אפילו מאה פעמים. 'תשלח', אין לי אלא לדבר הרשות, לדבר מצוה [- כגון קן יולדת, ושתי צפורים לטהרת המצורע; רש"י] מנין, תלמוד לומר 'תשלח', מכל מקום.

ומבררת הגמרא, מדוע הוצרך הכתוב 'תשלח' ללמד שנטילת העופות לדבר מצוה אינה דוחה את איסור לקיחת אם על הבנים, הרי היינו יודעים זאת, כי המצוה היא עשה לחוד, ואיסור הלקיחה הוא עשה ולא תעשה ['לא תיקח' ו'שלח'], ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה. ומתרצת הגמרא שני תירוצים. התירוץ הראשון, אם כבר עבר ולקח אם על בנים לצורך עצמו, את הלאו כבר עבר, ויש עליו עשה לשלח. ועכשיו ברצונו להשתמש באם לצורך המצוה, אין כאן אלא עשה כנגד עשה, והוי אמינא שיידחה, קא משמע לן הפסוק 'תשלח' שאינו דוחה.

והתירוץ השני, אם נטל את האם על מנת לשלחה, שלא עבר את הלאו כלל, ואת העשה של השילוח עדיין לא קיים, אם עתה נמלך וברצונו להשתמש באם לצורך המצוה, הוצרך הכתוב 'תשלח' להשמיענו שהמצוה אינה דוחה את העשה של 'שלח'. עכ"ד הגמרא, עי"ש היטב ובפירוש רש"י.

ולכאורה קשה על התירוץ הראשון, הרי משנה מפורשת שנינו לקמן (חולין קמב.), לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע. ומלשון המשנה "לא יטול", משמע לכאורה שהאיסור הוא כאשר עדיין לא נטל, ואיכא עשה ולא תעשה, ולא שכשבר עבר ונטל ואיכא עשה לחודיה. עוד קשה גם לתירוץ השני, "שנטלה על מנת לשלחה", אם עכשיו רצונו להשתמש באם לצורך טהרת המצורע, ישתמש בה כציפור

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.